

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВОЛИНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ
Факультет психології
Кафедра практичної психології та психодіагностики**

Раїса Федоренко

Людмила Магдисюк

Методичні рекомендації до курсу

**«Психологічне консультування клієнтів різних категорій»
(практичні та лабораторні роботи)**

підготовки Магістр

спеціальності 053 Психологія

освітньо-професійної програми Практична психологія
(психологічне консультування та психотерапія)

Луцьк – 2025

УДК 159.98(072)

Ф 33

*Рекомендовано до друку науково-методичною радою
Волинського національного університету імені Лесі Українки
(протокол № 6 від 19 лютого 2025 р.)*

Рецензенти:

Пастрик Т. В. – доктор психологічних наук, доцент, в.о. ректора КЗВО «Волинський медичний інститут» Волинської обласної ради;
Мельник А. П. – кандидат психологічних наук, доцент кафедри практичної психології та психодіагностики Волинського національного університету імені Лесі Українки.

Федоренко Р. П. Методичні рекомендації до курсу «Психологічне консультування клієнтів різних категорій» / Раїса Петрівна Федоренко, Людмила Іванівна Магдисюк. Луцьк. 2025. 36 с.

У методичних рекомендаціях до курсу «Психологічне консультування клієнтів різних категорій» викладено мету вивчення дисципліни, плани лабораторних занять, перелік літературних джерел та Інтернет-ресурсів, рекомендованих до опрацювання.

Методичні вказівки рекомендуються студентам факультету психології ОП «Практична психологія (психологічне консультування та психотерапія)» кваліфікаційного рівня «Магістр» і повністю відповідають навчальній програмі з дисципліни.

УДК 159.98(072)

Ф 33

© ВНУ імені Лесі Українки, 2025

© Федоренко Р. П., Магдисюк Л.І., 2025

ЗМІСТ

1. Методичні вказівки до проведення практичних занять з ОК «Психологічне консультування клієнтів різних категорій».....	4
2. Практичні роботи	5
3. Лабораторні заняття.....	8
4. Завдання для самостійного опрацювання.....	
5. Методичні вказівки до проведення самостійної роботи студентів під час вивчення «Психологічне консультування клієнтів різних категорій»	11
6. Психологічні задачі.....	12
7. Індивідуальна науково-дослідна робота.....	20
8. Тестові завдання з ОК «Консультування клієнтів різних категорій»	24
9. Рекомендована література.....	34

Методичні вказівки до проведення практичних занять з ОК «Психологічне консультування клієнтів різних категорій»

Важливою формою навчання є практичні заняття, які дають можливість значно розширити пізнання предмету шляхом вивчення додаткової літератури та сформуванню вміння і навички практичного застосування отриманих теоретичних знань шляхом індивідуального виконання студентом відповідно сформульованих завдань.

Проведення практичних занять названої освітньої компоненти спрямоване на глибоке вивчення особливостей консультативної допомоги, формування вміння застосування різноманітних психологічних методів і методик, надання професійної консультативної допомоги, в процесі якої клієнт формує здатність вирішувати психологічні проблеми, що виникають у його житті.

Під час проведення практичного заняття студенти роблять повідомлення, невеликі доповіді і реферати, предметом яких можуть бути не тільки вказані в темі практичних занять питання, але і окремі, як правило, особливі, випадки, які носять дискусійний характер та ін.

Практичні заняття з навчального курсу «Психологічне консультування клієнтів різних категорій» орієнтовані також на оволодіння студентами методами надання необхідної психологічної інформації клієнту, яка допомагає глибше усвідомити себе і своє соціальне оточення, налагодити з ним більш гармонійні стосунки (на наведених конкретних прикладах роботи психолога з клієнтом).

Практичні заняття включають проведення попереднього контролю знань, умінь та навичок студентів, постановку загальної проблеми викладачем і її обговорення за участю студентів. Оцінки, отримані студентом за окремі практичні заняття, враховуються при виставленні підсумкової оцінки з даної дисципліни.

Практична робота № 1-2
до ОК «Психологічне консультування клієнтів різних
категорій»

Тема : *Сутність консультативного процесу: практичний*
аспект. Структура та етапи консультування

1. Рівні психологічного консультування.
2. Причини звернень до психолога.
3. Умови проведення консультування.
4. Завдання психолога-консультанта.
5. Структура психологічного консультування, стадії консультативного процесу.
6. Психологічний анамнез і первинна психодіагностика.
7. Визначення психологічної проблеми, формування і вирішення терапевтичної задачі.
8. Консультант і етапи консультування.
9. Монолог клієнта і його інтерпретація.

*Практична робота № 1 передбачає підготовку 1-5 завдань, 6-9 питань – завдання практичної роботи № 2.

Практична робота № 3
до ОК «Психологічне консультування клієнтів різних
категорій»

Тема : *Психологія консультативного контакту*

1. Поняття про консультативний контакт та терапевтичний клімат.
2. Фізичні та емоційні компоненти терапевтичного клімату.
3. Довіра в консультуванні.
4. Навички підтримки консультативного контакту.
5. «Перенос» і «контрперенос» у консультуванні.

Практична робота № 4
до ОК «Психологічне консультування клієнтів різних
категорій»

Тема : *Специфіка телефонного консультування*

План

1. Особливості процесу телефонної розмови.
2. Етапи та техніки телефонного консультування.
3. «Телефон довіри».
4. Прийоми та методи психологічного консультування на «Телефоні довіри».

Практична робота № 5-6 до ОК «Психологічне консультування клієнтів різних категорій»

Тема : Специфіка сімейного консультування

План

1. Порушення функціонування сім'ї.
2. Психограма подружніх взаємин.
3. Особливості консультування подружньої пари.
4. Організація консультативної взаємодії з подружжям.
5. Індивідуальне консультування партнерів.
6. Надання психологічної допомоги дітям розлучених батьків.
7. Психологічна допомога сім'ям учасників АТО.

*Практична робота № 5 передбачає підготовку 1-4 завдань, 5-7 питань – завдання практичної роботи № 6.

Практична робота № 7-10 до ОК «Психологічне консультування клієнтів різних категорій»

**Тема : Особливості консультування клієнтів різних
категорій**

План

1. Специфіка консультування осіб із депресивними розладами.
2. Психологічна допомога особам із суїцидальними намірами.
3. Особливості роботи психолога з клієнтами з розладами поведінки.
4. Надання психологічної допомоги жертвам сексуального насилля.

5. Специфіка консультування осіб з алкогольною залежністю.
6. Особливості роботи з клієнтами, які переживають втрату.
7. Особливості роботи психолога з клієнтами у кризових станах.
8. Консультування клієнтів інших категорій (тема на вибір).

*Кожна з перерахованих практичних робіт передбачає виконання двох наступних завдань

Практична робота № 11 - 12
до ОК «Психологічне консультування клієнтів різних категорій»

Тема : Застосування діагностичних методів в консультативному процесі

План

1. Вербальні методики, особливості їх застосування.
2. Проективні методи діагностики в консультуванні.
3. Методики для діагностики особистісних особливостей.
4. Методики для діагностики шлюбно-сімейних взаємин.
5. Діагностика батьківсько-дитячих стосунків.
6. Методи діагностики кризових станів особистості.

*Практична робота № 11 передбачає підготовку 1-3 завдань, 4-6 питань – завдання практичної роботи № 12.

Лабораторне заняття №1-2

з ОК «Психологічне консультування клієнтів різних категорій»

Тема : Особистість та імідж консультанта

1. Вправи на рефлексію професійних та особистісних якостей у майбутніх психологів (метафоричний самоопис).
2. Вправи на рефлексію власної зовнішності (гарячий стілець, психопластика, скульптура, психомалюнок).
3. Вироблення студентами корекції іміджу та розвитку необхідних якостей.

***Завдання 1-2 виконуються на першому лабораторному занятті, завдання 3 -на другому занятті.**

Лабораторне заняття № 3-4

з ОК «Психологічне консультування клієнтів різних категорій»

Тема: Перша зустріч з клієнтом. Нетестова психодіагностика при первинному зверненні клієнта

1. Відпрацювання із студентами техніки встановлення психологічного контакту та позитивного терапевтичного клімату.
2. Довіра і підтримка контакту.
3. Поведінкова демонстрація техніки контакту викладачем.
4. Супервізія першої зустрічі з клієнтом (рольова гра).
5. Збір інформації про клієнта в ході першої зустрічі.
6. Визначення психологічного стану клієнта в момент звернення.

***Завдання 1-3 виконуються на третьому лабораторному занятті, завдання 4-6 - на четвертому занятті.**

Лабораторне заняття № 5-6

з ОК «Психологічне консультування клієнтів різних категорій»

Тема : Процедура та техніки консультування

1. Відпрацювання основних технік психологічного консультування.

2. Рольова гра «Зустріч клієнта в психологічній консультації» із застосуванням певних прийомів і технік.
3. «Сповідь клієнта» та її інтерпретація «консультантом».
4. Техніка завершального етапу консультування (ігрова імітація реальних чи вигаданих ситуацій).

***Завдання 1-2 виконуються на п'ятому лабораторному занятті, завдання 3-4 - на шостому занятті.**

Лабораторне заняття № 7-8

з ОК «Психологічне консультування клієнтів різних категорій»

Тема: Застосування проєктивних методів діагностики в процесі консультування

1. Ознайомлення з правилами створення казкового контексту, прийомами написання казки, психоаналіз індивідуальних міфів.
2. Методика інтерпретації казки.
3. Практичні прийоми роботи з страхами, тривожністю, невротичними симптомами в казкотерапії.
4. Моделювання нового образу клієнта, навиків вирішення смислових труднощів через казковий образ.
5. Використання техніки написання казки в процесі консультування.

***Завдання 1-3 виконуються на сьомому лабораторному занятті, завдання 4-5 - на восьмому занятті.**

Лабораторне заняття №9-10

з ОК «Психологічне консультування клієнтів різних категорій»

Тема: Специфіка консультування різних категорій клієнтів

1. Ознайомлення із специфікою індивідуального консультування клієнтів з різною типологією проблем.
2. Прогнозування можливих труднощів консультування в залежності від типу проблем (суїцидальні наміри, почуття вини, тривожність, страх, депресія, агресивність, сімейні проблеми, кризи, психічно хворі, залежні).

3. Вправи на адекватне реагування та спілкування з клієнтом різного роду проблем.
4. Техніка метафори (рольові ігри, тренінг).

***Завдання 1-2 виконуються на дев'ятому лабораторному занятті, завдання 3-4 - на десятому занятті.**

Лабораторне заняття №11

з ОК «Психологічне консультування клієнтів різних категорій»

Тема: Практика надання консультативної допомоги клієнту

1. Ознайомлення з особливостями роботи з надання психологічної консультативної допомоги:
 - збір анамнезу життя з подальшим заповненням картки клієнта;
 - визначення локус-скарги;
 - постановка терапевтичної задачі;
 - підбір діагностичного інструментарію відповідно до запиту клієнта;
 - вироблення рекомендацій щодо подальшої роботи з клієнтом.

Лабораторне заняття №11

з ОК «Психологічне консультування клієнтів різних категорій»

Тема: Практика надання консультативної допомоги клієнту

2. Ознайомлення з особливостями роботи з надання психологічної консультативної допомоги:
 - збір анамнезу життя з подальшим заповненням картки клієнта;
 - визначення локус-скарги;
 - постановка терапевтичної задачі;
 - підбір діагностичного інструментарію відповідно до запиту клієнта;
 - вироблення рекомендацій щодо подальшої роботи з клієнтом.

Завдання для самостійного опрацювання

	Тема	К-сть годин
1	Тема: Теоретичні основи консультування Психологічна допомога і консультування. Психологічне консультування як галузь практичної психології, психодіагностика, психотерапія та їх взаємодія.	8
2	Тема: Сутність консультативного процесу: практичний аспект. Структура й етапи консультування. Психологія консультативного контакту	8
3	Тема: Напрямки психологічного консультування в зарубіжній та вітчизняній психології	8
4	Тема: Особистість консультанта та консультування. Підготовка консультанта до роботи	8
5	Тема: Правила й етика психологічного консультування	8
6	Тема: Процедура і техніки консультування. Нетестова психодіагностика в консультуванні	8
7	Тема: Специфіка індивідуального психологічного консультування .Психологія консультування осіб в особливих випадках	10
8	Тема: Особливості телефонного консультування. Консультування різних категорій клієнтів	10
	Всього :	68

Методичні вказівки до проведення самостійної роботи студентів під час вивчення ОК «Психологічне консультування клієнтів різних категорій»

Актуальність і значущість оволодіння матеріалами названого освітнього компонента передбачають інтенсивну самостійну роботу студента над спеціальною навчальною літературою, науковою літературою, науковими статтями та діагностичним інструментарієм.

Самостійна робота студента є основним засобом засвоєння навчального матеріалу в час, вільний від обов'язкових навчальних занять, без участі викладача.

Самостійна робота студентів при опануванні матеріалом ОК «Психологічне консультування клієнтів різних категорій» включає:

- опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу;
- вивчення окремих питань, що не розглядаються у курсі лекцій;
- підготовку до практичних занять;
- завдання з опрацювання окремих статей та ситуацій;
- відпрацювання окремих технік психологічного консультування (встановлення невербального контакту; техніка відображення почуттів; техніка зворотнього зв'язку; освоєння директив як методу впливу; засвоєння техніки переказу як методу впливу у ситуації інтерв'ю; прийоми роботи з аутоагресією; прийоми пошуку альтернативних рішень);
- самостійний підбір та проведення діагностичних методик щодо завдань до лабораторних робіт;
- систематизацію вивченого матеріалу та підготовку до екзамену.

Самостійна робота реалізується у виступах студентів з доповідями, повідомленнями на практичних заняттях, наукових гуртках, наукових конференціях і тощо.

У процесі самостійної роботи студентам надається методична допомога, а також здійснюється контроль та аналізуються її результати викладачем.

Психологічні задачі

Психологічна задача №1

У консультацію звернулася молода жінка з наріканням на труднощі в сімейному житті. Декілька разів у неї виникали думки про розлучення, і нарешті вона вирішила порадитися з психологом. Ось її історія.

Зі своїм майбутнім чоловіком клієнтка почала зустрічатися, коли навчалася у педучилищі. Взаємини склалися досить близькі, але заміж клієнтка не поспішала, оскільки збиралася продовжити освіту у педагогічному інституті. Однак хлопець, бажаючи одружитися з дівчиною, наполіг на укладенні шлюбу. В даний час дочці 2 роки, клієнтка є студенткою педагогічного інституту. Оскільки інститут не в тому місті, де живе її сім'я, зустрічі з чоловіком і дитиною відбуваються тільки у вихідні дні. Чоловік вимагає покинути навчання в інституті, але клієнтка не хоче цього робити.

Відвідувачка звернулася до психолога з конкретним питанням: може, варто розлучитись?

1. *Дайте психологічну інтерпретацію ситуації.*
2. *У чому полягає консультативна допомога?*

Психологічна задача №2

Звернулася мама першокласника на початку навчального року. Ось її проблема. Старша дочка клієнтки навчалася у цієї ж вчительки, до якої вона віддала молодшого сина. Коли дочка клієнтки навчалася у молодших класах, мама (клієнтка) брала активну участь у житті класу і допомагала вчительці у її особистих проблемах. Однак зараз, коли час минув, вона не має намірів так багато часу і сил присвячувати вчительці сина. В свою чергу жінка помітила, що вчителька чекає від неї саме цього. Ряд претензій вчительки до першокласника, висловлених на людях мати пояснює бажанням вчительки примусити її до старого типу поведінки (активної допомоги). Питання клієнтки до психолога: як вплинути на вчительку, щоб вона відмовилася від своїх планів?

1. *Дайте психологічну інтерпретацію ситуації.*
2. *У чому полягає консультативна допомога?*

Психологічна задача №3

Звернулася молода жінка і заговорила про свою дочку 7 років. Дочка не хоче, щоб мама розлучалась чоловіком. Процесі

розпитування стало зрозуміло, що в чоловіка є інша жінка, що він зараз вдома майже не живе. Трохи помовчавши, клієнтка додала: «Я дуже ревнива, нічого не можу з собою зробити». Я знаю, що сама винна. Але що сказати дитині?

1. *Прокоментуйте ситуацію.*
2. *У чому полягає консультативна допомога?*

Психологічна задача №4

Десятирічна учениця музичної школи має гарні музичні здібності, сама намагається писати музику. Але під час занять за фахом (фортепіано) поводить себе неадекватно. У відповідь на зауваження вчителя або його прохання виправити помилки, вона зовсім може перестати працювати і сидітиме, насупившись, або продовжує грати, не звертаючи уваги на те, що говорить педагог. Вчитель вимушений більшу частину уроку витратити на вмовляння та спроби налагодити стосунки з ученицею. Поведінка дівчинки залежить від настрою, який може зіпсуватися через будь-яку дрібницю. Вчитель звернувся до психолога з проханням допомогти розібратися у тому, що робити і чого не робити у таких випадках, як поводити себе з ученицею?

1. *Побудуйте гіпотези стосовно характерологічних особливостей дівчинки.*
2. *Як реагувати вчителю на подібні поведінкові реакції дівчинки?*

Психологічна задача №5

В консультацію звернулася жінка 28 років і заговорила про подружню зраду. Їй стало відомо, що чоловік її зраджує із секретаркою. На її пряме запитання, він відповідає що це неправда. Але інші джерела інформації підтверджують, що це так. Вона не може сама дати собі ради, не знає, що робити. Чоловіка вона кохає, та й дитина в них є. Але як бути із зрадою? Чи можна таке простити?

Прокоментуйте ситуацію.

Психологічна задача №6

До психолога звернулася жінка із скаргою на сина – старшокласника. За словами матері, у сина погана поведінка та різко негативне ставлення до неї. Останнім часом, коли до закінчення школи залишається трохи більше ніж півроку, син почав

прогулювати заняття, а тепер і зовсім перестав вчитися. На критику матері і навіть на дружні поради відповідає грубістю. Мати впевнена, що у сина є порушення психіки. Виховувала вона його сама, без батька. З чоловіком розлучилася, коли ще дитина не народилася. «Я для сина нічого не шкодувала, все життя йому ні в чому не відмовляла. Навіть не одружилася вдруге через нього» - ця думка рефреном проходила через усю розповідь матері.

1. *Сформулюйте попередні гіпотези відносно можливих причин поведінки юнака.*
2. *Що, на Вашу думку, потрібно з'ясувати психологу щодо юнака?*
3. *Проаналізуйте причини конфлікту матері з сином.*
4. *Знайдіть шляхи поліпшення психологічної ситуації.*

Психологічна задача №7

Спеціалісту з реклами запропонували зробити рекламу для телебачення, у якій би рекламувалася нова газета. Зміст рекламного ролика, запропонованого спеціалістом, був таким: «Дівчина зі стрункими ніжками у туфельках на високих підборах піднімається сходами. На сходах лежать різні (вже відомі читачам) газети. Видно ноги дівчини, що безжально топчуть газети, видно назви газет. Нарешті, на останній сходинці лежить газета, що рекламується. Дівчина вже не топче її, а піднімає, дивиться на неї із захватом, притискує її до грудей і посміхається.

1. *Чи грамотно зроблено рекламний ролик? Обґрунтуйте свою відповідь*

Психологічна задача №8

До психолога звернулись батьки дівчинки 11 років, яка ходить до спеціальної школи – гімназії з поглибленим вивченням іноземних мов. Сім'я живе у старому районі великого міста, де немає місця для прогулянок чи ігор. Наприкінці чверті стомлюється, з'являються головні болі. У цей час вона частіше, ніж завжди, хоче ходити у кіно та дивитися детективи. Батьки ж примушують її читати серйозні книжки. Непорозуміння та напруженість, що виникає внаслідок цього, пом'якшуються після канікул, але у кінці чверті все повторюється знову.

1. *Побудуйте гіпотези щодо причин повторення такої ситуації.*

2. *Що не враховують батьки у природі дівчинки?*
3. *Що можна порадити батькам?*

Психологічна задача №9

В консультацію звернулася молода жінка і почала свою розповідь з такої фрази: «Два роки назад я мала необережність завести роман з чоловіком, який набагато старший за мене. В мене є сім'я – чоловік і дитина. Через півроку цих позасімейних відносин я зрозуміла, що мені цього не треба, про що я в дуже обережних словах сказала своєму другові. Але він вже протягом півтора року переслідує мене, вимагає повернутися до нього, погрожує покінчити життя самогубством».

На питання психолога, в чому ж конкретно полягає її проблема, вона відповіла, що хоче допомогти тому чоловікові залишити її в спокої. На питання психолога, які аргументи у того чоловіка на користь їх відносин, вона відповіла його ж словами «Ти зіпсувала мені життя, через тебе я не можу досягти успіху в своїх справах тощо».

1. *Дайте психологічну інтерпретацію ситуації.
У чому полягає консультативна допомога?*

Психологічна задача №10

Завідувач відділу великої фірми, що займається наданням послуг телефонного зв'язку, звернувся до психолога-консультанта з приводу конфлікту між провідними співробітниками відділу, у який були втягнуті усі інші співробітники, внаслідок чого відділ розколовся на ворогуючі стани. Ситуація, що склалася, дуже заважає роботі, і завідувачий відділом звернувся за допомогою до психолога, обіцяючи при цьому, що його фірма не пошкодує ні часу, ні коштів для оптимізації атмосфери у цьому трудовому колективі.

1. *З чого необхідно розпочати вирішення цієї ситуації?*
2. *Які прийоми та методи Ви можете запропонувати керівнику для налагодження стосунків між співробітниками?*
3. *Які психологічні форми роботи бажано використати у відділі для згуртування колективу?*

Психологічна задача №11

До психолога-консультанта звернулася вчителька молодших класів зі скаргою на одного з учнів. Андрій – здібний учень, він

швидко запам'ятовує новий матеріал, але в той же час порушує дисципліну в класі – розмовляє із сусідом, пустує, б'ється. Вчителька неодноразово його наказувала, записувала зауваження в щоденник. Всі дії вчительки були безрезультатними.

1. Чи правильно сформульовано локус скарги?
2. Чи правильні педагогічні заходи, що застосовувала вчителька?
3. Запропонуйте свій варіант причин поганої поведінки Андрія на уроках?
4. Які заходи у цьому випадку були б ефективними?

Психологічна задача №12

Антон досить комунікабельний та жвавий хлопчик п'яти років, обожає гратись з ровесниками. Але, на відміну від інших дітей, його час, відведений для ігор, досить обмежений. Серйозна та строга мама вважає, що багато бавитись — це зайве. Набагато корисніше зайняти дитину вивченням англійської мови, заняттям музикою та переглядом розвиваючих фільмів. Відтак, погратися з ровесниками для хлопчика стало рідкісним святом та винагородою за старання.

Проаналізуйте психологічну доречність виховної стратегії мами.

Психологічна задача №13

До психолога звернулася мати п'ятнадцятирічного сина. Вона принесла з собою «Малюнок сім'ї», виконаний її сином. На малюнку зображені мати й син спиною один до одного. Незвичайним було також те, що листок складався із склеєних частин. Мати пояснила: «Після того як син завершив малюнок, я його запитала, коли він останній раз користувався пилососом (На малюнку син з пилососом). Він відповів: «Що тобі не подобається?!» І розірвав малюнок. Довелося клеїти».

Додаткова інформація. Сім'я розпалася майже відразу після народження сина. Тривалий час жили з бабусею та дідусем, які, в основному, і виконували батьківські ролі. Недавно переїхали – живуть окремо. Матері дуже важко спілкуватися із сином. Вона скаржиться на те, що він її не слухається, грубо розмовляє з нею.

Психологічна задача №14

Першокурсниця Олена ділиться враженнями з подругою:

«Якось мені важко навчатись в університеті. В школі було легше. До зростання навчального навантаження я вже звикла, навіть частіше стала відвідувати бібліотеку. Однак викладачі мене не вирізняють як особистість, для них я рядова дівчина з потоку. Одногогрупники якісь недружні, кожен в світі своїх інтересів та подій».

Визначте причини труднощів адаптації Олени до навчання в університеті.

Психологічна задача №15

Молоде подружжя одружилось через пристрасне кохання. Через півроку вже говорять про розлучення. Причина? «Неконтактність».

«Вона завжди влаштовує скандал через дрібниці. Ніколи ні в чому не поступиться», – скаржиться чоловік.

«Він все робить невчасно, зі мною не рахується. Про що не попросиш, все завтра, завтра...» – висуває контраргумент дружина.

Які особистісні якості подружжя є причиною розгортання негативних взаємин між ними?

Психологічна задача №16

На консультації у психолога сорокарічний чоловік з болем у голосі говорить: «Я відчуваю якийсь вакуум у житті. Спочатку професія мені подобалась, намічались перспективи кар'єрного просування. Далі непорозуміння з дружиною змусили мене ще більше заглибитись у роботу, яку сприймав як віддушину. Здавалось, начальство цінувало мої старання, я періодично отримував премії. Однак, коли з'явилась чергова вакансія на підвищення, вибрали не мене. Охопила хвиля розчарування, відчаю, далі байдужість».

Якими є можливі причини переживання чоловіком такої ситуації?

Психологічна задача №17

Шістнадцятирічна Тетяна скаржиться подрузі: «Батьки мене не розуміють! Кажуть, що люблять, але хіба так люблять? Завжди

підозри, запитання – з ким була, де була; мої речі потайки оглядають. І постійно сварять. І це все через любов, так?»

Встановіть причини нездорових взаємин дівчини з батьками та їх наслідки для психіки дівчини.

Психологічна задача №18

Спираючись на висловлювання батька про сина, сформулюйте причини його ставлення до юнака та визначте наслідки цього ставлення на становлення особистості хлопця:

«Мені страшно визнавати, але мій син мене розчарував. Він зовсім на мене не схожий. В школі я любив футбол, займався спортом, а йому подобаються музика і книги. Волосся в нього довге, в лівому вусі – сережка, він виглядає, як дівчина. Я хотів би ним гордитись, але я його соромлюсь».

Психологічна задача №19

Визначте причини непродуктивної самореалізації жінки та ймовірні способи покращення її психологічного стану:

«Я ніколи нічого не могла робити для себе. Все тільки для сім'ї, з ранку до вечора я тільки працювала. Ніколи не було часу навіть хоча б книгу почитати, частіше я була дуже стомленою. Тепер вже надто пізно. Діти вже залишили дім, чоловік з головою занурився в свою кар'єру, а я залишилась ні з чим».

Психологічна задача №20

До консультації звернулася мама першокласника. Проблема полягала у тому, що хлопчик писав гірше за всіх у класі – криво, неакуратно. Мама неодноразово змушувала хлопчика переписувати домашнє завдання, але він у таких випадках починав писати ще гірше.

Проаналізуйте ситуацію. Що можна порекомендувати мамі учня у конструктивному плані?

Індивідуальна науково-дослідна робота (ІНДЗ)

Індивідуальна науково-дослідна робота студентів (ІНДЗ) передбачає оволодіння методами, формами, технологією консультативного процесу в роботі з різними категоріями клієнтів, формування навичок постановки психологічного діагнозу, адекватного та вмілого використання діагностичних методик, теоретико-практичної інтерпретації особистості клієнта та його проблеми, проведення психокорекційної роботи з клієнтами різної типології проблем.

Результатом виконання індивідуальної роботи за даною навчальною дисципліною є оформлення картки роботи з клієнтом, у якій вказуються суть звернення, поставлений психологічний діагноз, зміст проведеної консультативно-корекційної роботи, результативність проведеної роботи, намічені стратегії подальшої корекційної роботи з даним клієнтом. (Зразок картки поданий нижче).

№

Карта індивідуальної роботи з клієнтом

1. Ім'я та по-батькові клієнта _____

2. Вік клієнта _____ років

3. Освіта _____

4. Професія _____

5. Професійна діяльність на даний час _____

6. Сімейний стан:

одружений _____ скільки років _____

одинокий, без постійного партнера _____

не в шлюбі, з постійним партнером _____

розлучений _____, вдівець _____

другий шлюб _____

одинокий, проживає з батьками _____

7. Кількість дітей _____ від якого шлюбу _____

8. Вік дітей _____

9. Зв'язок з дітьми (емоційний, матеріальний і ін.) _____

10. Професія та професійна діяльність партнера _____

11. Батьки клієнта:

обоє батьки живі _____

живий тільки один з батьків _____, хто саме _____
вік _____
обоє батьки померли _____
інша сімейна ситуація _____

12. Професії батьків:

батько _____ освіта _____
мати _____ освіта _____

13. Кількість братів, сестер _____, вік _____
сіблінгова позиція клієнта _____

14. Сімейна соціограма:

15. Дата первинного звертання _____

16. Характеристика фізичного стану:

добре _____ середнє _____ погане _____

16. Характер сну: глибокий, поверхневий, розлади сну (безсоння, важко засинати, страшні сновидіння).

17. Загальне уявлення:

відповідає віку _____, виглядає молодше _____, передчасне старіння _____.

18. Стан харчування:

нормальний _____, підвищений _____, понижений _____

19. Перенесені операції, захворювання, перебування в лікарні :

20. Скарги на даний час про стан здоров'я: _____

21. Результати лікування _____

22. Сімейний анамнез, захворювання членів сім'ї _____

23. Характеристика сексуальності:

статеве життя з _____ років

статева активність на даний час, задоволеність статевими стосунками

24. Коло спілкування (стосунки з сусідами, знайомими, друзями):

25. Характеристика вільного часу (спорт, книги і ін.):

26. Основні риси характеру:

- Загальна слабкість, втомлюваність;
- замкнутість;

- навіюваність;
- неможливість відв'язатись від якоїсь думки чи мелодії;
- сором'язливість;
- нерішучість, невпевненість;
- вразливість, образливість;
- нестійкість настрою;
- знижений фон настрою (поганий буває частіше);
- роздратованість, імпульсивність (без втрати контролю над собою);
- те ж , але з втратою контролю над собою.

27. Короткий зміст скарги клієнта (що і коли трапилось з ким)

28. Загальні враження про клієнта:

Аналіз скарги:

29. Суб'єктивний локус скарги _____

30. Об'єктивний локус скарги _____

31. Проблема (суть утруднень клієнта: «хочу те-то, та не можу»):

32. Самодіагноз (як пояснює клієнт причини утруднень):

33. Запит (якої допомоги чекає: «навчіть», «порадьте», «вплиньте»)

34. Характер консультації:

- а) загальна емоційна підтримка;
- б) підтримка прийнятого рішення;
- в) аналіз і обговорення життєвої ситуації та життєвої альтернативи;
- г) інформування – направлення в інші заклади;
- д) мотивування на пошук психіатричної допомоги;
- е) інформація про подружні взаємини;
- є) інформація про сексуальні стосунки;
- ж) інформація про вікові особливості дітей;
- з) рекомендації в області сімейних взаємин, взаємин з дітьми, сексуальних стосунків, особистих проблем;
- і) інші
рекомендації _____

к) інші форми
(вказати) _____

35. Випадок належить до категорії гострих, тих, що потребують негайної допомоги (так, ні).
36. Випадок несе суїцидальну небезпеку (так, ні).
37. Випадок вимагає додаткових зустрічей (так, ні).
38. Випадок вимагає передачі іншому консультанту (так, ні).
39. Випадок потребує психіатричної діагностики і консультування (так, ні).
40. Випадок потребує інших видів діагностики (вказати, яких саме).
41. Необхідність запитів в медичні заклади (є, немає).
42. Випадок обговорення на нараді консультантів (так, ні)
 - рекомендації консультанту для подальшої роботи
 - клієнт переданий (так, ні) консультанту.
43. Подальша робота з клієнтом (результати діагностики)

Тестові завдання з ОК «Консультування клієнтів різних категорій»

Варіант 1

Оберіть правильний варіант відповіді:

До методів психологічної допомоги відносяться всі нижче перераховані, за виключенням:

Варіанти відповідей

- 1) психологічне консультування;
- 2) психологічна корекція;
- 3) психологічний захист;
- 4) психотерапія у вузькому значенні;
- 5) психотерапія в широкому значенні.

Відповідь:

Варіант 2

2.Оберіть правильний варіант відповіді:

Клієнт-центрована терапія введена у практику:

Варіанти відповідей

- 1) З. Фрейдом;
- 2) К. Роджерсом;
- 3) А. Беком;
- 4) О. Лурією;
- 5) А. Маслоу.

Відповідь:

Варіант 3

2.Оберіть правильний варіант відповіді:

Основним результатом психологічного консультування є:

Варіанти відповідей

- 1) поліпшення психічного стану клієнта;
- 2) поліпшення психосоматичного стану клієнта;
- 3) поглиблення саморозуміння клієнта прояснення ситуації та вироблення нових психосоціальних вмінь;
- 4) зняття стресу;
- 5) подолання конфліктної ситуації.

Відповідь:

Варіант 4

2. Оберіть правильний варіант відповіді:
Психологічне консультування – це:

Варіанти відповідей

- 1) новий напрямок у психології;
- 2) галузь практичної психології;
- 3) розділ психотерапії;
- 4) поняття, що є тотожним психотерапії;
- 5) новий напрямок у психотерапії.

Відповідь:

Варіант 5

1. Оберіть правильний варіант відповіді:

У ході сімейного консультування сім'я заохочується до того, щоб:

Варіанти відповідей

- 1) ставати більш включеними в життя один одного, якщо це навіть потребує припинення поза сімейних стосунків;
- 2) аналізувати та оцінювати поведінку кожного з членів сім'ї;
- 3) пробувати нові шляхи спілкування та способи ставлення один до одного;
- 4) намагатися проводити менше часу разом;
- 5) менше розмовляти один з одним.

Відповідь:

Варіант 6

1. Оберіть правильний варіант відповіді:

Автор учбового посібника «Психологічна допомога: теорія і практика» -

Варіанти відповідей

- 1) Н. Коломінський;
- 2) Г. Щокін;
- 3) О. Бондаренко;
- 4) К. Роджерс;
- 5) Л. Бурлачук.

Відповідь:

Варіант 7

2. Оберіть правильний варіант відповіді:

Тривалість першого інтерв'ю повинна складати:

Варіанти відповідей

- 1) 20 хвилин;
- 2) 30 хвилин;
- 3) 40 хвилин;
- 4) 50 хвилин;
- 5) 60 хвилин;

Відповідь:

Варіант 8

2. Оберіть правильний варіант відповіді:

Основною проблемою психологічного консультування є:

Варіанти відповідей

- 1) особистісне та соціальне здоров'я;
- 2) особистісне благополуччя;
- 3) психічне здоров'я;
- 4) соматичне здоров'я;
- 5) досягнення успіху особистістю.

Відповідь:

Варіант 9

2. Оберіть правильний варіант відповіді:

До принципів консультативної допомоги належить:

- 1) принцип причинності;
- 2) «консультативний альянс»;
- 3) психологічне посередництво;
- 4) неманіпулятивний підхід;
- 5) звільнення почуттів і емоцій;
- 6) активне слухання.

Відповідь:

Варіант 10

2.Оберіть правильний варіант відповіді:

Психологічне тестування в процесі консультування проводиться:

Варіанти відповідей

- 1) на початку консультативного процесу;
- 2) в середині консультативного процесу;
- 3) в кінці консультативного процесу.

Відповідь:

Варіант 11

2.Оберіть правильний варіант відповіді:

Психологічне консультування як напрямок у практичній психології сформувалось:

Варіанти відповідей

- 1) у 50-ті роки ХХ сторіччя;
- 2) наприкінці ХІХ сторіччя;
- 3) у кінці ХХ сторіччя;
- 4) ще не сформувались остаточно;
- 5) у 1975 році.

Відповідь:

Варіант 12

2.Оберіть правильний варіант відповіді:

За умов домінування Суперего скоріш за все:

Варіанти відповідей

- 1) особистість буде добре адаптованою до реальності;
- 2) Ід проявить свої пробудження ще інтенсивніше;
- 3) Его буде відігравати дуже пасивну роль;
- 4) почуттєві задоволення будуть викликати почуття провини;
- 5) нічого в поведінці особистості не зміниться.

Відповідь:

Варіант 13

2.Оберіть правильний варіант відповіді:

Поняття „інсайт” означає:

Варіанти відповідей

- 1) усвідомлення помилковості наявних думок та установок;
- 2) розуміння, що переведено у дію;
- 3) прорив несвідомого у свідоме;
- 4) подолання комплексу меншовартості;
- 5) певний стиль життя.

Відповідь:

Варіант 14

2.Оберіть правильний варіант відповіді:

На другому етапі консультативного процесу психологом застосовуються такі прийоми:

Варіанти відповідей

- 1) зустріч з клієнтом;
- 2) емоційно-позитивне налаштування клієнта;
- 3) зняття психологічних бар'єрів спілкування;
- 4) емпатійне слухання;
- 5) переконання;
- 6) роз'яснення.

Відповідь:

Варіант 15

2.Оберіть правильний варіант відповіді:

Психологічну напругу у клієнта можна зняти за допомогою:

Варіанти відповідей

- 1) вербальної підтримки клієнта;
- 2) віддзеркалювання;
- 3) узагальнення;
- 4) емоційної підтримки;
- 5) заперечення.

Відповідь:

Варіант 16

2.Оберіть правильний варіант відповіді:

Психолог-консультант повинен бути наділений :

Варіанти відповідей

1. здатністю до емпатії;
2. відкритістю;
3. доброзичливістю;
4. здатністю нав'язати клієнтові свої поради;
5. вмінням тримати оптимальну психологічну дистанцію.

Відповідь:

Варіант 17

1. Оберіть правильний варіант відповіді:

«Будь-яка дрібниця пригнічує мене». Яка з перерахованих фраз, за К. Роджерсом, може бути проясненням цих слів клієнту:

Варіанти відповідей

- 1) все, що відбувається, давить на Вас;
- 2) Ви зупинились на оральній стадії розвитку;
- 3) Насправді Вам просто хочеться уваги до себе;
- 4) Люди повинні б застерегти Вас від інтенсивної праці;
- 5) Вам потрібно відпочити.

Відповідь:

Варіант 18

2. Оберіть правильний варіант відповіді:

Р. Мей наводить такий приклад: «Під час офіційного чаювання Ви помічаєте студента, що сором'язливо стоїть у куточку і явно відчуває себе не в своїй тарілці. Вам, як консультанту, хочеться допомогти йому». Виберіть з нижченаведених фраз найбільш вдалу для даного випадку:

Варіанти відповідей

- 1) „...дружно плеснувши його по плечу, Ви говорите: «Не вішайте носа, посміхнись та розважайся»»;
- 2) „Тут так багато цікавих людей... Це слушний момент познайомитися з багатьма з них”»;
- 3) „Жаль, що ці чаювання занадто офіційні. Надто важко розслабитись”»;
- 4) нічого не скажете, а тільки з жалістю подивитесь на нього;
- 5) запитаєте: «Як твої справи?»»

Відповідь:

Варіант 19

2.Оберіть правильний варіант відповіді:

Яке з тверджень про сімейне консультування вірне:

Варіанти відповідей

- 1) у стабільній сімейній системі зміни одного члену мало впливають на інших;
- 2) консультант не повинен постійно орієнтуватись на одного члена сім'ї чи на одну сімейну підгрупу;
- 3) зміни у сімейній системі краще досягаються після подолання кризи;
- 4) консультант ніколи не бере на себе ініціативу зміни сім'ї, залишаючи її самій сім'ї;
- 5) консультант повинен давати різноманітні рекомендації членам сім'ї.

Відповідь:

Варіант 20

2.Оберіть правильний варіант відповіді:

Психологічний прийом віддзеркалювання включає в себе:

Варіанти відповідей

- 1) повторення висловлювань;
- 2) копіювання рухів;
- 3) копіювання жестів, міміки;
- 4) копіювання паузи в мові клієнта;
- 5) перефразування слів.

Відповідь:

Варіант 21

2.Оберіть правильний варіант відповіді:

Хто з психоаналітиків надав велике значення вивченню нереалістичних вимог у системі очікувань ідеального «Я»

Варіанти відповідей

- 1) К. Юнг;
- 2) А. Адлер;
- 3) К. Хорні;
- 4) Г. Саллівен;

5) З. Фройд.

Відповідь:

Варіант 22

2. Оберіть правильний варіант відповіді:

Об'єктом та предметом діяльності психолога-консультанта є:

- 1) організм людини;
- 2) організм та психіка під час конкретного захворювання;
- 3) екзистенційні цінності та їх співвідношення із життєвими ситуаціями;
- 4) особистість та суспільство;
- 5) психічні порушення

Відповідь:

Варіант 23

2. Оберіть правильний варіант відповіді:

Змістом діяльності психолога-консультанта є:

- 1) надання рекомендацій відносно поведінки клієнта;
- 2) надання порад у складних психологічних ситуаціях;
- 3) емоційна підтримка, ціннісно-смісловне орієнтування, опрацювання стратегій життя;
- 4) моральна підтримка клієнта;
- 5) пошук недоліків у поведінці клієнта.

Відповідь:

Варіант 24

2. Оберіть правильний варіант відповіді:

До основних методів психологічного консультування належать:

- 1) навіювання;
- 2) аутотренінг;
- 3) консультативна бесіда та групи зустрічей;
- 4) групи тренінгу вмінь;
- 5) конфронтація з клієнтом.

Відповідь:

Варіант 25

2.Оберіть правильний варіант відповіді:

Процес психологічного консультування починається із:

- 1) зустрічі клієнта і консультанта;
- 2) підписання контракту;
- 3) створення плану консультативного процесу;
- 4) надання загальних порад клієнту;
- 5) оплати консультації

Відповідь:

Варіант 26

2.Оберіть правильний варіант відповіді:

Яке з наведених понять означає одну з трьох структур психічного апарату за Фрейдом:

- 1) ідеальне Я;
- 2) реальне Я;
- 3) Суперего;
- 4) архетип;
- 5) захист

Відповідь:

Варіант 27

2.Основним результатом психологічного консультування є:

- 1) поліпшення психічного стану клієнта;
- 2) поліпшення психосоматичного стану клієнта;
- 3)поглиблення саморозуміння клієнта, прояснення ситуації та вироблення нових психосоціальних вмінь;
- 4) зняття стресу;
- 5) подолання конфліктної ситуації;

Відповідь:

Варіант 28

2.Оберіть правильний варіант відповіді:

В ідеальному варіанті сімейний консультант зустрічається на сесії з:

- 1) ідентифікованим пацієнтом;
- 2) ініціатором звернення за допомогою;
- 3)зацікавленими членами сім'ї;
- 4) усією сім'єю;
- 5) з друзями сім'ї

Відповідь:

Варіант 29

2.Оберіть правильний варіант відповіді:

У системному сімейному консультуванні виділяють чотири етапи, до яких *не* входить:

- 1) встановлення контакту з сім'єю;
- 2) формування терапевтичного запиту;
- 3)реконструкція сімейних стосунків;
- 4) реабілітація ідентифікованого пацієнта;
- 5) завершення та від'єднання;

Відповідь:

Варіант 30

2.Оберіть правильний варіант відповіді:

Конгруентність консультанта, за К. Роджерсом, пов'язана перш за все з:

- 1) його емпатичністю;
- 2) прийняттям клієнта;
- 3) спонтанністю;
- 4) опрацюванням контрпереносів;
- 5) обізнаністю.

Відповідь:

Рекомендована література :

1. Васьківська С. В. Основи психологічного консультування: Навч. посіб. Київ: Четверта хвиля, 2004. 256 с.
2. Васьківська С. В. Технологія консультування. Київ: Главник, 2005. 96 с.
3. Васьківська С. Психологічний запит клієнта. *Психолог.* 2007. (№ 4). С. 17–18.
4. Вашека, Т. В. Основи психологічної практики: навч. посіб. Київ: НАУ-друк, 2009. 200 с.
5. Магдисюк Л. І., Мельник А. П. Психологія життєвих криз та кризове консультування: навч.-метод. посіб. Луцьк: Вежа-Друк, 2021. 100 с.
6. Магдисюк Л. І., Федоренко Р. П. Практикум психологічного консультування в юридичній сфері: навч. посіб. Луцьк: Вежа-Друк, 2021. 320 с.
7. Магдисюк Л. І., Федоренко Р. П. Медико-психологічне консультування: навч.-метод. посіб. Луцьк: Вежа-Друк, 2020. 332 с.
8. Магдисюк Л. І., Федоренко Р. П. Основи психологічного консультування : навч.посіб. Луцьк, Вежа-Друк, 2022. 360 с.
9. Морозов С. М. Психодіагностика. Тести. Методика та практика застосування. Київ: Главник, 2004. 221 с.
10. Осадько О.Ю. Технології психологічного консультування. Київ: Ред. загальнопеда. газ., 2005. 128 с.
11. Основи практичної психології / В. Панок та ін. 2-ге вид., стереотип. Київ: Либідь, 2001. 536 с.
12. Федоренко Р. П., Мушкевич М. І. , Дучимінська Т. І., Магдисюк Л. І. Психологія молодії сім'ї: монографія. Вид. 2-ге, доповн. та змін. Луцьк: Вежа-Друк, 2020. 392 с.
13. Федоренко Р. П., Мушкевич М. І., Коширець В. В. Психологічне консультування: зміст, прийоми, технології. Вид. 2-ге, змін. та доп. Луцьк: Вежа-Друк, 2020. 368 с.
14. Федоренко Р. П. Практикум з психологічного консультування: навчально-методичний посібник. Луцьк: «Вежа», 2005. 105 с.
15. Федоренко Р.П. Психологія молодії сім'ї та сімейна криза: монографія. Луцьк: «Вежа», 2007. 195с.
16. Федоренко Р.П. Психологія сім'ї: навч. посіб. Луцьк:

Вежа-Друк, 2021. 480 с.

17. Федоренко Р.П. Психологія суїциду: навч. посіб. Луцьк: Вежа-Друк, 2016. 340 с.

18. Федоренко Р.П. Психологія суїциду: Навчальний посібник. Луцьк: «Вежа», 2011. 234 с.

19. Федоренко Р.П. Психологія суїциду: Навчальний посібник. Луцьк: Вежа-Друк, Вид.2-ге, змін. та доповн., 2023. 480 с.

20. Федоренко Р. П., Шкарлатюк К. І. Психологічний практикум з консультування: зміст, прийоми, технології. Луцьк : Східноєвроп.нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2012. 200 с.

21. Хомич Г.О., Ткач Р.М. Основи психологічного консультування: навч. посіб. Київ: МАУП, 2004. 152 с.

22. Цимбалюк І. М. Психологічне консультування та корекція: навч. посіб. Київ: Професіонал. 2007. 544 с.

Навчально-методичне видання

**Раїса Федоренко
Людмила Магдисюк**

Методичні рекомендації до курсу

**«Психологічне консультування клієнтів різних категорій»
(практичні та лабораторні роботи)**

Друкується в авторській редакції

Підписано до друку 20.02.2025. Формат 60×84 ¹/₁₆
Ум. друк. арк. 2,25. Обл.-вид. арк. 2,12. Зам. 116. Тираж 100.
Папір офсетний. Гарнітура Times. Друк цифровий.

Видавець і виготовлювач ФОП Мажула Ю. М.
43021, м. Луцьк, вул. Винниченка, 47/35.
Тел. моб. 096 61 66 277, e-mail: y.mazhula@gmail.com

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до державного реєстру
видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції
серія ДК № 7662 від 07 вересня 2022 року